

EVLİLİK UYUMU İLE SOSYODEMOGRAFİK ÖZELLİKLER ARASINDAKİ İLİŞKİ

Yrd. Doç. Dr. Hatice Yalçın
Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
haticeyalcin@kmu.edu.tr

Özet

Bu çalışmada; kadınların sosyo-demografik özelliklerinin evlilik uyumunu ne düzeyde etkilediği araştırılmıştır. Sosyodemografik özellikleri belirleyen form ile Evlilik Uyum Ölçeği veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Veriler SPSS programı aracılığıyla analiz edilmiştir. Çalışma grubundaki kadınların olumlu iş yaşantıları ev yaşantılarını etkilemektedir. Evlilik uyumlarıyla yaşları arasında anlamlı düzeyde farklılık vardır. 41 ve üzeri yaş grubundaki kadınların evlilik uyumları, 21-30 yaşlarındaki kadınlara göre daha yüksektir. Kadınların çocuk sayılarına göre evlilik uyumları arasında anlamlı farklılık yoktur. Çalışma grubundakilerin 36,8%'i evliliğini genel anlamda "iyi" olarak değerlendirmektedir. Kadınların 33,9%'u sorunlar karşısında "sessiz kalma" tutumunu sergilemektedir. Kadınların evlilik süresi ile cinsel yaşamları ve eşlerine karşı duyguları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu ($p<0,05$) saptanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Evlilik uyumu, sosyo-demografik özellikler, evlilikte sorunlar.

RELATIONSHIP BETWEEN ADAPTATION OF THE MARRIAGE AND DEMOGRAPHIC CHARACTERISTICS

Abstract

In this study, the level of marital adjustment of women affected by socio-demographic characteristics were investigated. Determine the sociodemographic characteristics of the form used to collect data with the Marital Adjustment Scale. Data were analyzed using SPSS software. Positively affect the lives of women in the study group home business experiences. There are significant differences between the age of conformity of marriage. Women 41 and older age group, marital adjustment, higher than that of women aged 21-30. There is no significant difference between children according to the number of women in marital adjustment. Study group and 36,8% of marriage in general as "good" evaluated. 33,9% of the women 'u in the face of challenges "remain silent" attitude shows. Feelings against the duration of marriage and sexual lives of women and their spouses were found to be statistically significant relationship ($p<0,05$).

Key Words: Marital adjustment, sociodemographic characteristics, marriage problems.

GİRİŞ

Evlilik, karşılıklı cinsel doyumun sağlanması, birlikteliği, dayanışmayı ama bunlardan da önemlisi, neslin devamını sağlayan bir ilişki biçimidir. Aynı zamanda evlilik; toplumlarda farklı yapılar gösterebilen, aile kurmayı ve türün devamını sağlayan iki insanın kalıcı bir beraberlik için bir araya gelerek oluşturdukları, birbirlerine ve çocuklarına karşı ortak sorumluluklarını yerine getirmeye söz verdikleri, birbirine bağlı sistemlerden oluşan evrensel bir kurumdur (Saxton, 1982:216).

İnsanlar sahip oldukları iletişim becerileri ile evliliklerini uyumlu ya da uyumsuz boyuta taşıyabilirler. Bu da evlilikten elde edecekleri doyumun ve mutluluğun düzeyini etkilemektedir.

Günümüzde evliliklere ve evlilik ilişkilerine dair çalışmalar giderek artmakla birlikte evlilik uyumunu etkileyen değişkenler de araştırmacılar tarafından dikkatle incelenmektedir.

Evlilik ve aile öğeleri arasındaki ilişkilerin nasıl ortaya çıktığını açıklamak için yapılan bazı araştırmalar, bu öğelerin bazen iç içe olduğunu, bazen aralarında hiçbir ilişkinin olmadığını, bazen evlilik ilişkisini etkileyen faktörlerin sadece eşleri etkileyebildiğini, bazen de eşler arasındaki ilişkiyi etkileyen faktörlerin ailenin diğer ünitelerini de etkilediğini belirtmektedir.

Aile bir bütündür ve evlilik ailenin temellerinin oluşmasında önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle sanayileşme ve endüstrileşme olgusu evliliğin yapısını değiştirmiş olup bu değişim değişen toplumda yaşamı sürdürmek ve uyum sağlamak açısından evliliğin yapısının anlaşılmasının ve iyi bir şekilde değerlendirilmesinin önemini arttırmaktadır.

Evliliği etkileyen pek çok unsur söz konusudur bu unsurların en önemlileri Çiftlerin sosyo-demografik özellikleridir. Gelir durumu, eğitim düzeyi, yaş gibi faktörlerin evlilikte mutlu olma düzeyini etkilediği ve evlilik uyumunda önemli role sahip olduğu çok sayıdaki araştırmada da ifade edilmektedir (Anderson et all, 1983; Barling, 1994; Broderick&O'Leary, 1986; Çelik, 2006; Grych et all, 1992; Lye& Biblarz, 1993; Saxton, 1982).

Haldford, Kelly ve Markman (1997) evlilikte uyumu, olumlu bir ilişki semasına sahip olması; eşlerin birbirleri hakkında pozitif duygulara ve düşüncelere sahip olma, iyi iletişim kurabilme, oluşan çatışmayı çözebilme becerisi ve eşlerin zevk alarak birlikte aktiviteler yapabilmeleri olarak tanımlamıştır.

Çift uyumunun önemli belirleyicileri arasında sayılan davranışsal birbirine bağlı olma, gereksinimlerin karşılanması, duygusal düşkünlük evlilik doyumunda da önemli rol oynar. Evlilikte yakın olma ve evlilik doyumunda çok doğrudan bir ilişki vardır. Zaman geçtikçe eşler arasında yakınlık arttıkça evlilik doyumunda da artış olur (Grych et all, 1992: 592).

Demografik özelliklerin yanı sıra kişilerin benzemesi de eşlerin birbirine çeken bir unsurdur (Bradbury&Fincham1990). Birçok araştırma, benzer kişiliklere sahip eşlerin evlilik uyumlarının ve mutluluklarının, kişilikleri farklı olan eşlerden daha fazla olduğunu bulmuştur (Bradbury et all, 2002; Çelik, 2006; Kitamura et all, 1998; Yıldırım, 2004).

Evlilik ilişkileri ve eşlerin birbirlerine ilişkin algılarına (evlilikten beklentileri, evlilikten sağladıkları yarar ve doyum) yönelik çalışmaların önemi öncelikle evlilik aracılığıyla oluşan aile kurumunun öneminden ileri gelmektedir. Evlilik yolu ile kurulan ailenin, toplumların temel taşı olarak görülmesi, sağlıklı ve doyumlu evlilik ilişkilerini betimlemeye yönelik çalışma ve araştırmalara önem verilmesine yol açmıştır.

Evlilik mutluluğu; ortaklığın, toplumsallığın ve hoş giden diğer etkinliklerin ne ölçüde yaşandığına bağlıdır. Bununla birlikte, evliliğin iyi ve kötü yanları birbirlerinden bağımsızdırlar ve her evlilikte iyi ve kötü olaylar yaşanabilir. Özellikle gerginliklerin yeterince dengelenmediği evliliklerde çiftler mutsuzdurlar. Mutlu ve uyumlu bir evlilik, benzer kültürlere sahip olma, aşk ve iyi bir cinsel yaşam gibi pek çok etmenin bir araya gelmesiyle elde edilir (Collins ve Coltrane, 1991; O'Grady ve Tucker, 1990:481; Broderick ve O'Leary, 1986:515).

Bilişsel benzerliklerin beraberinde evlilik uyumunun da arttığı araştırmalar tarafından desteklenmektedir. Benzer şekilde etrafını algılayan ve düşüncelerini organize eden eşlerin doyumlarının daha fazla olduğu bulunmuştur (Broderick ve O'Leary, 1986:514;Spainer et all, 1995:266).

Rusell (1983) evlilik uyumunu, eşlerin eşitlik duygusuna sahip olması, düşünsel ve bedensel yakınlık geliştirmesi koşuluyla gerçekleşebilen bir ilişki olarak niteler. Evlilik uyumu, evliliğe ilişkin memnuniyettir. Evlilik uyumu, evlilikte mutluluğun artması ve çatışmanın azalmasıyla gelmektedir (Akt: O'Grady ve Tucker, 1990:482).

Evlilik uyumu genelde evlilik mutluluğu ile birlikte cinsel doyum, olumlu iletişim ve eğer yeniden evlenilecek olursa yine aynı kişiyle evlenme isteği gibi farklı evlilik uyumu ölçütleriyle belirlenmektedir (Collins ve Coltrane, 1991).

Bu çalışmada; kadınların evlilik uyumu ve sosyo-demografik özelliklerinin evlilik uyumunu ne düzeyde etkilediği sorularına yanıt aranmıştır.

YÖNTEM

Araştırmada, kadınlara iki bölümden oluşan bilgi toplama aracı uygulanmıştır. Birinci bölümde kadınların sosyo-demografik özellikleri ile ilgili sorular bulunmaktadır. İkinci bölüm ise Evlilik Uyum Ölçeğinden oluşmaktadır. Araştırma için gerekli olan verileri toplamak amacıyla iki bölümden oluşan veri toplama ölçekleri; Karaman Halk Eğitim Müdürlüğü ve Akşam Sanat Okulu ile Aile Danışma Merkezindeki farklı kurslara devam eden, araştırmaya katılmayı kabul eden kadınlar çalışma grubunu oluşturmuştur. Araştırma için toplam 118 veri ölçeği dağıtılmış ve 107'si eksiksiz doldurulmuş olarak geri alınmıştır. Bunlardan dört formda cevapların reel olmayacağı düşünülerek değerlendirilmeye alınmamış, toplam 103 evli kadın tarafından tam olarak doldurulan ölçekler değerlendirilmiştir. Çalışma grubundaki kadınların sosyo-demografik özelliklerinin belirlenmesi için "Kişisel Bilgi Formu" ve evlilik uyumlarını ölçmek için ise Locke ve Wallace (1959) tarafından geliştirilen ve Kışlak (1996) tarafından Türkçeye uyarlanan "Evlilik Uyum Ölçeği" kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Yapılan benzer diğer çalışmalar ışığında araştırmanın amacına uygun olarak demografik bilgiler ve evlilik bilgilerini içeren sorulardan bilgi formu oluşturulmuştur.

Evlilik Uyumu Ölçeği (EUÖ): Locke ve Wallace (1959) tarafından geliştirilen ve Kışlak (1996) tarafından Türkçeye uyarlanıp geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılan Evlilik Uyum Ölçeği (EUÖ), evlilik ilişkisinden alınan doyum ve evlilik uyumunu ölçmeyi amaçlamaktadır. Ölçek, seçenek sayıları farklı 15 maddeden oluşmaktadır.

Her madde, seçenek sayısına göre farklılaşan 0 ile 6 arasında bir puan almaktadır. Buna göre; 1. madde 0–6 puan, 2.–9. maddeler 0–5 puan, 10. ve 14. maddeler 0–2 puan, 11. ve 13. maddeler 0–3 puan, 12. madde eşlerden biri için evde oturmak diğeri için dışarıda bir şeyler yapmak seçeneği işaretlenmişse 0 puan, eşlerin her biri için dışarıda bir şeyler yapmak seçeneği işaretlenmişse 1 puan, eşlerin her biri için evde oturmak seçeneği işaretlenmişse 2 puan ve 15. madde 0–2 puan arasında değerlendirilmektedir.

Ölçekten alınan toplam puan 0–60 arasında değişmektedir. 43 puanın üzerinde alanlar evlilik ilişkileri açısından uyumlu, altında alanlar ise uyumsuz olarak kabul edilmektedir. Kışlak (1996) ölçeğin güvenilirliği için yaptığı çalışmada cronbach alfa katsayısı ve iki yarı güvenilirlik katsayısı hesaplamıştır. Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .80, iki yarı güvenilirlik katsayısı da .67 olarak bulunmuştur. (Kışlak, 1996). Kişisel bilgi formu ve Evlilik Uyum Ölçeği ile elde edilen veriler SPSS (Statistical Package Program for Social Sciences) 16.0.0 paket programı aracılığıyla bilgisayar ortamına aktarılmış ve veriler bu program yoluyla analiz edilmiştir. Verilerin analizinde güvenilirlik analizleri, frekans, yüzdelik, ortalama, standart sapma, Mann Whitney U-Testi, paired samples t test, Kruskal Wallis H-Testi ve Kikare analizleri kullanılmıştır.

BULGULAR

Kadınların evlilik uyumu ve sosyo-demografik özelliklerinin evlilik uyumunu etkileme düzeyinin araştırıldığı bu araştırmada, yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgular tablolar halinde gösterilerek yorumlanmıştır. Çalışma grubundaki kadınların yaşı, eğitim durumu, çalışma durumu, evlilik süresi, çocuk sayısı, aile tipi, gelir durumları Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1: Çalışma grubundaki kadınların sosyo-demografik özellikleri

Özellikler	Kategoriler	f	%
Yaşı	21-30 yaş	58	56,3
	31-40 yaş	36	34,9
	41 yaş ve üzeri	9	8,7
Eğitim durumu	İlkokul mezunu	24	23,3
	Ortaokul mezunu	30	29,1
	Lise mezunu	21	20,3
	Üniversite mezunu	28	27,1
Çalışma durumu	Çalışmıyor	42	40,7

	Çalışıyor	61	59,2
Evlilik süresi	1-10 yıl	59	57,2
	11-20 yıl	42	40,7
	21 yıldan fazla	2	1,9
Çocuk sayısı	Tek çocuk	28	27,1
	2 çocuk	38	36,8
	3 çocuk	34	33
	4 çocuktan fazla	3	2,9
Aile tipi	Çekirdek aile	82	79,6
	Geniş aile	21	20,3
Aylık gelir durumu	Gelir giderden az	32	31
	Gelir gidere eşit	41	39,8
	Gelir giderden fazla	30	29,1

Çalışma grubundaki kadınların 56,3%'ü 21-30 yaşında; 29,1%'i ortaokul mezunu; 59,2%'i çalışan; 57,2%'i 1-10 yıllık evli; 36,8%'i 2 çocuk sahibi; 79,6%'i çekirdek aile tipindedir ve 39,8%'nin aylık geliri ile gideri eşit durumdadır. Çalışma grubundaki kadınların iş yaşantısının ev yaşamını ne kadar etkilediği Tablo 2'de sunulmuştur.

Tablo 2: Kadınların iş ve ev yaşantılarının evliliğe etkisi ile ilgili değişkenleri (n=61)

Değişkenler	Değer	Ort.	f	%
Olumlu iş yaşantılarının ev yaşantısına etkisi	Hiç		8	13,1
	Biraz	2,71	17	27,8
	Oldukça		24	39,3
	Çok		12	19,6
Olumsuz iş yaşantılarının ev yaşantısına etkisi	Hiç		8	13,1
	Biraz	2,42	26	42,6
	Oldukça		18	29,5
	Çok		9	14,7
Olumlu ev yaşantılarının iş yaşantısına etkisi	Hiç		5	8,1
	Biraz	2,66	16	26,2
	Oldukça		21	34,4
	Çok		19	31,1
Olumsuz ev yaşantılarının iş yaşantısına etkisi	Hiç		11	18
	Biraz	1,89	30	49,1
	Oldukça		14	22,9
	Çok		6	9,8

Tablo 2 incelendiğinde kadınlar, olumlu iş yaşantılarının ev yaşantısını 13,1%'i hiç, 27,8%'i biraz 39,3%'ü oldukça, 19,6%'i ise çok etkilediği yönünde görüş belirtmişlerdir. Frekanslardaki farkların anlamlı olup olmadığını test etmek için ortalama değer incelenmiştir ve kadınların olumlu iş yaşantılarının ev yaşantılarını oldukça etkilediği sonucuna ulaşılmıştır ($X = 2,71$). Çalışma grubundaki kadınlar, olumsuz iş yaşantılarının ev yaşantılarını 13,1%'lik oranla hiç etkilemediği, 42,6%'i biraz etkilediğini, 29,5%'i oldukça etkilediğini, 14,7%'lik oranla çok etkilediğini belirtmişlerdir. Ortalama değerine bakıldığında olumsuz iş yaşantılarının ev yaşantılarını biraz etkilediği söylenebilir ($X=2,42$). Bu sonuçlardan çalışma grubundaki kadınların olumlu iş yaşantılarının olumsuz iş yaşantılarına oranla ev yaşantılarını daha çok etkilediği anlaşılmaktadır. Başka bir deyişle, olumlu iş yaşantılarının eve yansması daha yüksektir. Olumlu ev yaşantılarının iş yaşantılarını nasıl etkilediği değerlendirildiğinde kadınlar; 8,1% oranında hiç, 26,2% biraz, 34,4% oldukça ve 31,1% çok etkilediği yönünde görüş belirtmişlerdir. Ayrıca kadınların bu soruya verdikleri cevapların aritmetik ortalaması incelendiğinde kadınların olumlu ev yaşantılarının iş yaşantılarını oldukça etkilediği sonucuna ulaşılmaktadır ($X=2,70$). Bu sonuç kadınların olumlu ev yaşantılarının olumsuz ev yaşantılarına oranla iş yaşantılarını daha çok etkilediğini ortaya koymaktadır. Çalışma grubundaki kadınların 18%'i olumsuz ev yaşantılarının iş yaşantılarını hiç etkilemediği,

49,1%'i biraz etkilediği, 22,9%'u oldukça etkilediği ve 9,8%'i ise çok etkilediği şeklinde görüş belirttikleri anlaşılmaktadır. Aritmetik ortalama incelendiğinde kadınların olumsuz ev yaşantılarının iş yaşantılarını biraz (çok az) etkilediği sonucuna ulaşılmaktadır ($X=1,89$). Bu sonuçlara bakarak kadınların evdeki olumsuzlukları işlerine yansıtılmaya çalıştıkları söylenebilir.

Kadınların evlilik uyumlarının yaşlarına göre farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek için Kruskal Wallis testi uygulanmış olup sonuçları Tablo 3'de verilmiştir.

Tablo 3: Çalışma grubundaki kadınların yaşlarına göre evlilik uyumlarına ilişkin Kruskal Wallis Testi sonuçları

Yaş	n	Sıra ort.	Sd	X^2	p
21-30 yaş	58	49,31	2	7,26	0,046
31-40 yaş	36	41,7			
41 yaş ve üzeri	9	56,43			

Tablo 3'deki sonuçlara göre araştırmaya katılan kadınların evlilik uyumları yaşlarına göre anlamlı farklılık göstermektedir [$\chi^2(2)=7,26$; $p < 0,05$]. Bu farklılığın hangi yaş grupları arasında olduğunu belirlemek için Mann Whitney U- testi uygulanmış olup bu testin sonuçlarına göre; 41 ve üzeri yaş grubundaki kadınların evlilik uyumlarının, 21-30 yaşlarındaki kadınların evlilik uyumlarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Bunun nedeni 41 ve üzeri yaşlardaki kadınların eşleri ile uyumlarının yüksek olduğu veya evlilikten beklentilerinin azalması kabul edilebilir. Ayrıca, yaş grubu olarak 41 ve üzeri toplumda yetişkin evlat sahibi olma dönemleridir. Yetişkin ve evlilik kararı aşamasında ya da çocuk sahibi olmaları evlilik uyumlarının yüksek çıkmasını etkilemiş olabilir. 21-30 yaşlarındaki kadınların ise çocuklarının gereksinimleri ve problemlerinin yoğun olduğu dönem olması nedeniyle evliliklerinde en önemli unsuru teşkil etmekte ve evlilik uyumunun düşük olmasına neden olduğu düşünülmektedir. Çalışma grubunda yer alan kadınların çocuk sayılarına göre evlilik uyumlarına ilişkin Kruskal Wallis Testi sonuçları Tablo 4'de verilmiştir.

Tablo 4: Çalışma grubundaki kadınların çocuk sayılarına göre evlilik uyumlarına ilişkin kruskal wallis testi sonuçları

Çocuk sayısı	n	Sıra ort.	Sd	X^2	p	Anlamlı fark
Tek çocuk	28	43,27	3	2,38	.750	Fark yok
2 çocuk	38	59,41				
3 çocuk	34	51,66				
4 çocuk üzeri	3	21,11				

Yapılan analizlere göre, kadınların çocuk sayılarına göre evlilik uyumları arasında anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır [$\chi^2(3) = 2,38$; $p > 0,05$]. Çalışma grubundaki kadınların çekirdek aile ya da geniş aile tipinde olma durumlarına göre (evlerinde aile üyeleri dışında sürekli kalan kimse olup olmaması durumuna göre) evlilik uyumları arasında anlamlı farklılık olup olmadığı Mann Whitney U-testi uygulanarak test edilmiştir ve sonuçlar Tablo 5'de verilmiştir.

Tablo 5: Kadınların çekirdek aile ya da geniş aile tipinde olma durumları

Aile tipi	n	Sıra ort.	U	p
Geniş aile	21	46,24	1461,43	.402
Çekirdek aile	82	58,77		

Tablo 5'deki sonuçlara göre, aile tipi çekirdek aile ya da geniş aile olma durumuna göre kadınların evlilik uyumları arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($U = 1461,43$; $p > .05$). Çalışma grubundaki kadınların evlerinde aile üyeleri dışında kalan kimselerin, evlilik uyumlarını önemli derecede etkilemediği görülmektedir. Diğer bir neden de, evlerinde aile üyeleri dışında birey kalan kadınların sayısının az olması olabilir. Çalışma grubunun evlilik ilişkilerini değerlendirme durumlarına ilişkin bulgular Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6: Kadınların evlilik ilişkilerini değerlendirme durumları (N=103)

Evlilik ilişkileri	n	%
Evliliği nasıl değerlendirdiği		
Çok iyi	17	16,5
İyi	38	36,8
Orta	29	28,1
Kötü	11	10,6
Çok kötü	8	7,7
Sorunlar karşısında sergilenen tutum		
Konuşarak tartışma	21	20,3
Sessiz kalma	35	33,9
Evi terketme	6	5,8
Kavga-şiddet	18	17,4
Ailelere-çevreye yansıtma	23	22,3
Evlilikte şiddet görme durumu		
Fiziksel şiddet		
Sık sık	5	4,8
Ara sıra	47	45,6
Hiçbir zaman	51	49,5
Duygusal şiddet		
Sık sık	32	31
Ara sıra	63	61,1
Hiçbir zaman	8	7,7
Evlilikte gerginlik yaşanma durumu		
Sık sık	27	26,2
Ara sıra	72	69,9
Hiçbir zaman	4	3,8
Cinsel yaşamlarını değerlendirmeleri		
Çok iyi	47	45,6
İyi	35	33,9
Kötü	18	17,4
Eşine karşı genel olarak duyguları		
Sevgi-saygı	32	31
Nefret-gerginlik	4	3,8
Monotonluk-sıradanlık	47	45,6
Korku-çekingenlik	6	5,8

Çalışma grubundakilerin evlilik ilişkilerini incelediğimizde 36,8%'i evliliğini genel anlamda "iyi" olarak değerlendirmektedir. Kadınların 33,9%'u sorunlar karşısında "sessiz kalma" tutumunu sergilemektedir. 49,5%'i hiçbir zaman fiziksel şiddet görmediğini, 61,1%'i ise ara sıra duygusal şiddet yaşadığını belirtmiştir. Kadınların 69,9%'u ara sıra evlilikte gerginlik yaşadığını belirtmiştir. Cinsel yaşamlarını genel olarak değerlendirmeleri istendiğinde kadınların % 45,6'ı cinsel yaşamlarını çok iyi olarak değerlendirmiştir. Çalışma grubunun %45,6'ı evliliğini monoton olarak değerlendirmektedir. Çalışma grubunda yer alan kadınların evlilik süresi ile evliliklerini değerlendirmeleri, cinsel yaşamlarını değerlendirmeleri ve eşine karşı duyguları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu ($p < 0.05$); ancak sorunlar karşısında sergilenen tutum ile evlilikte gerginlik yaşanma durumu arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı saptanmıştır ($p > 0.05$). Çalışma grubunun evlilik süresine göre evlilik ilişkilerini değerlendirme durumlarına ilişkin bulgular Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7: Çalışma grubunun evlilik süresine göre evlilik ilişkilerini değerlendirme durumları

Evlilikle ilgili durumlar	1-10 yıl (n=59)		11-20 yıl (n=42)		21 yıldan çok (n=2)		X ² ve p değeri
	n	%	n	%	n	%	
Evliliği nasıl değerlendirdiği							
Çok iyi	13	22	7	16,6	-	-	X ² :8.991* p: ,000
İyi	32	54,2	22	52,3	-	-	
Orta	11	18,6	10	23,8	2	100	
Kötü	2	3,3	1	2,3	-	-	
Çok kötü	1	1,6	2	4,7	-	-	
Sorunlar karşısındaki tutumu							
Konuşarak tartışma	14	23,7	7	16,6	-	-	X ² :11.084* p: ,102
Sessiz kalma	27	45,7	21	50	1	50	
Evi terk etme	1	1,6	1	2,3	-	-	
Kavga-şiddet	5	8,4	9	21,4	1	50	
Çevreye yansıtma	12	20,3	4	9,5	-	-	
Evlilikte gerginlik yaşama							
Sık sık	9	15,2	11	26,1	-	-	X ² :10.023* p: ,106
Ara sıra	45	45,2	31	73,8	2	100	
Hiçbir zaman	5	8,4	-	-	-	-	
Evlilikte cinsel yaşam							
Çok iyi	34	57,6	23	54,7	-	-	X ² :53.601* p: ,000
İyi	23	38,9	18	42,8	2	100	
Kötü	2	3,3	1	2,3	-	-	
Çok kötü	-	-	-	-	-	-	
Eşine karşı duyguları							
Sevgi-saygı	27	45,7	16	38	1	50	X ² :8.991* p: ,000
Nefret-gerginlik	1	1,6	2	4,7	-	-	
Monotonluk	5	8,4	20	47,6	1	50	
Korku-çekingenlik	-	-	1	2,3	-	-	
Diğer	26	44	3	7,1	-	-	

TARTIŞMA

Kadınların evlilik uyumu ve sosyo-demografik özelliklerinin evlilik uyumunu ne düzeyde etkilediğine yanıt aranan bu çalışmada elde edilen bulgular ile bu alanda yapılan çalışmalar birlikte değerlendirilmiştir.

Kışlak ve ark.'ın (2002) evlilik uyumu ve demografik değişkenler üzerine yaptığı çalışmasında, kadınların yaş ortalamasının 38,3 olduğu, 49,3%'ünün ilköğretim ve lise mezunu, 50,7%'nin üniversite mezunu olduğunu ve çoğunluğunun (75,3%) bir işte çalıştığını göstermektedir.

Eğitim, evlilik uyumuyla ilişkili görünen bir değişkendir. Çiftin eğitim düzeyi aynı ise ailevi roller ve sorumlulukların paylaşılması olanağı daha fazladır ve bunun sonucu olarak, çiftin her iki üyesinin de memnuniyeti artmaktadır (Tynes, 1990). Tynes (1990) çalışmasında, eğitim düzeyi yüksek kadın ve eşlerinin, eğitim düzeyi düşük erkek ve eşlerinden daha fazla evlilik uyumuna sahip olduklarını bulmuştur. Annenin hangi eğitim seviyesine sahip olduğunun evlilik uyumunu etkilediği söylenebilir. Eğitim düzeyi yükseldikçe eşler birbirlerine duygu ve düşüncelerini daha rahat ve daha doğru bir şekilde ifade ediyor olabilir ve empati kurarak eşini anlamaya çalışabilir. Ayrıca eğitim seviyesi arttıkça her iki eş de yaşanan çatışma ve anlaşmazlıkları birbirlerinin görüş ve düşüncelerine saygı göstererek çözmeye çalışabilir, eğitim seviyesi azaldıkça empati

düzei azalabilir ve anlaşmazlıklar bir eşin beklentisi doğrultusunda sonlandırılabilir. Tüm bu nedenler evlilik uyumunu etkileyebilir.

Evlilik süresi, evlilik uyumunu etkilemektedir. Evliliğin ilk yıllarında evlilik uyumunun düşük olduğuna ancak, evlilik süresi ilerleyip çocuklar evden ayrıldıktan sonra daha yükseldiğine ilişkin araştırma sonuçları bulunmaktadır (Anderson, Russel ve Schumm, 1983:129). Fıfıloğlu (1992) yüksek lisans öğrencilerinin evlilik süreleri ile evlilik uyumları arasındaki ilişkiyi incelemiş, bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişki olmadığını belirlemiştir. Spainer, Lewis ve Cole (1975) yaptıkları çalışmada evliliğin ilk yıllarında evlilik uyumunun daha düşük olduğunu, ilerleyen yıllarda ise yükseldiğini saptamışlardır. Evlilik süresinin, cinsiyetler açısından evlilik uyumunu nasıl etkilediğine ilişkin çalışmalarda ise, kadınlarda evlilik uyumunun evlilik süresi arttıkça düştüğü, erkeklerde ise yükseldiği belirlenmiştir (Houseknecht ve Macke, 1981:656). Turan (1997) tarafından yapılan bir çalışmada ise erkekler için evlilik süresi anlamlı bulunurken, kadınlar için anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Evli çiftlerin mesleği de evlilik uyumuyla ilişkilidir. Kadınların mesleki statüleri, kocalarının evlilik doyumu üzerine etkili olmamaktadır. Bununla birlikte çalışan kadınların kocaları, çalışmayan kadınların kocalarına oranla daha az evlilik doyumuna sahiptirler (Lye ve Biblarz, 1993). Meslek statüsü yüksek bireyler, orta ya da düşük bireylerden daha iyi yaşam standardı sergilemektedir. Mesleki statüleri yüksek bireyler ve eşleri, mesleki statüleri düşük bireyler ve eşlerinden daha fazla evlilik uyumuna sahiptirler (Cooper et al, 1985:231).

Evlilik mutluluğunu belirlemede kadının cinsiyet rol tutumu, kocanınkinden daha belirleyici olmaktadır. Gottman ve Krokoff (1989)'a göre, evlilikte tartışma ya kadının kocasına yapması gereken işleri söylemesinden ya da erkeğin karısına ortalığı toplama işini erteletmek istemesinden kaynaklanmaktadır. En mutlu kadınlar, kadın rolü konusunda en geleneksel tutumlara sahip olanlardır. Ev işleri konusundaki tutumları geleneksel olmayan kadınlar ise daha mutsuzdurlar. Bu sonuç, kadınların geleneksel olmayan yönelimlerinin, evliliğin çözülmesine yol açan stres ve olumsuz etkilerle sonuçlandığı görüşüne destek vermektedir (Lueptow et al, 1989:385). Erkeklerin mesleki doyumu ile eşlerinin evlilik uyumu arasında doğrusal bir ilişki söz konusudur (Barling, 1994:221). Erkeğin mesleki doyumu azaldıkça, eşinin evlilik uyumunda da bir azalma görülmektedir.

Çelik (2006), evli bireylerin evlilik doyumlarını ölçmeye yönelik bir ölçme aracı geliştirmeye ve evli bireylerin bazı demografik değişkenlere göre evlilik doyumlarının karşılaştırılmasına çalışmıştır. Araştırmada, evli bireylerin cinsiyet, evlilik yılı, evlilik şekli, çocuk sayısı, eğitim düzeyi değişkenlerine göre evlilik doyumlarında anlamlı fark bulunamamıştır. Batıda yapılan araştırmaların çoğunda erkeklerin kadınlara oranla, evliliği daha yararlı ve önemli gördükleri saptanmıştır.

Kadının çalışmasının, evlilik uyumunu etkileyip etkilemediğine ilişkin yapılan çalışmalarda, çalışan kadınların sosyal yaşamdan daha kopuk olmasına, daha az arkadaşlarının bulunmasına ve boş zamanlarının çoğunu evde geçirmelerine yönelik sonuçlar ortaya konmuştur. Nathawat ve Mathur (1993), Hindistan'da ev hanımları ile çalışan kadınların evlilik uyumu üzerine yaptıkları çalışmada, çalışan kadınların evlilik uyumunun ve öznel mutluluğunun, ev hanımlarından daha yüksek olduğunu saptamışlardır. Başka bir çalışmada ise ABD'de Rutter ve Quinton'un (1977) şehirde yaşayan ve çalışan kadınların evlilik uyumu üzerine yaptıkları bir çalışmada ise bunun tam tersi bir sonuç ortaya çıkmıştır. Yapılan araştırmanın bulgularına göre, çalışan kadınların evlilik uyumunun, çalışmayanlara oranla daha düşük olduğu görülmüştür (Akt: Çelik, 2006).

Genel olarak kadınların olumlu olan ev ve iş yaşantılarının birbirlerini daha çok etkileyebildiği anlaşılmaktadır. Olumsuz ev ve iş yaşantılarının ise bastırılmaya çalışıldığı söylenebilir. Sonuç olarak, kadınların iş yaşantıları ile ev yaşantılarının birbirlerini etkilediği ve buna bağlı olarak da evlilik uyumlarının da etkilenebileceği söylenebilir. Çalışma grubundaki kadınların evlilik uyumlarının bağımsız değişkenlere (yaş, cinsiyet, evlilik yılı, çocuk sayısı, evlerinde aile üyeleri dışında kalan kimse durumuna) göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için tek yönlü varyans analizi (ANOVA), Kruskal Wallis testi ve Mann Whitney U testi uygulanmış olup, sonuçları tablolar halinde verilerek açıklamaları yapılmıştır.

Evlilik uyumunun çocuk sayısına bağlı olarak değişmediğine işaret eden çalışmalar bulunmaktadır (Turarel-Kışlak, 1997). Çocuklar küçük yaşta evlilikte istikrarı artırmaktadır, diğer yandan da evlilikte kaliteyi düşürmek gibi çelişkili bir etkiye sahiptir. Ayrıca evlilik kalitesindeki düşüşler ve artışlar, depresyon belirtileri,

çocuğun cinsiyeti ve hamileliğin planlanmış olup olmadığıyla öngörülebildiği belirtilmektedirler (Huston et al, 1991). Houseknecht (1991) evlilikteki problemlerin çiftlerin çocuklarını etkilediği, çocuklarda depresyon, yetersiz sosyal beceriler, kötü sağlık sonuçları, düşük akademik başarı ve davranış problemleri oluşturduğu bildirilmektedir. Dolayısıyla eşler arasındaki uyum ile çocuğun uyumu arasındaki ilişki sıklıkla araştırılan konuların başında gelmektedir.

Sosyal destek kaynakları evlilik uyumunda önemli rol oynamaktadır. Sosyal desteği; bireyde stres meydana getiren durumların olumsuz sonuçlarını azaltan değerlerin ve duyguların paylaşılmasına yardımcı olan, sosyal rollerin ve yaşamın getirdiği yeniliklere ve rollere uyum becerisini destekleyen bir sistem olarak tanımlamak mümkündür. Bu sistem içerisinde akraba, kişiye yakın bir insan ya da aile bulunmaktadır. Sosyal destek sistemi ebeveynlerin ve çocukların davranışlarını etkilemekte, yeterliliklerini güçlendirmekte ve bu yönüyle eğitici işlev görmektedir. (Kaner,2010:17). Okanlı vd.(2003) sosyal destek gören kadınların problem çözme becerilerinin önemli ölçüde geliştiğini ve komşuluk ilişkilerinin gelişmesinin çocuğun da gelişimi üzerinde önemli rol oynadığını belirtmektedir.

Bulut (1991) kadınların eğitim durumları yükseldikçe evlilik ilişkilerini kötü olarak ifade etme oranının arttığını, gelir durumları iyi olan kadınların evliliklerini iyi olarak değerlendirdiğini ortaya çıkarmıştır. Bizim çalışmamızda evlilik ilişkilerini kadınların 16,5%'i "çok iyi"; 10,6%'i "kötü" olarak değerlendirmişlerdir.

Doğan (1998) çalışmasında kadınların gelir durumları yükseldikçe evliliklerini 'iyi' olarak değerlendirme oranının arttığını, çalışan kadınların ise evliliklerini genellikle 'kötü' olarak değerlendirdiğini ortaya çıkarmıştır. İçli (2001) kadınların evliliklerindeki gelir durumları arttıkça eşlerinden şiddet görme oranlarının azaldığını belirtmektedir ki bu bilgi çalışmamızla paralellik göstermektedir. Tor'un (1993) çalışmasında kadınların 18,6% oranında eşlerinden korktuklarını, 30,1%'inin evliliklerinde huzursuzluk hissettiğini ve kadınların fiziksel şiddet görme oranının %69,3 olduğunu belirlemiştir. Paricave ve Ruth (1993) cinsel yaşam ve evlilik memnuniyetine yönelik yaptıkları çalışmalarında kadınların 46,7%'sinin evliliklerini sıkıcı/kötü olarak değerlendirdiklerini, eşlerine karşı genellikle sevgi hissetmediklerini (30,8%) belirlemiştir. Yine aynı çalışmada kadınların eşlerinde sözlü şiddet görme oranının 40,6%, fiziksel şiddet görme oranının ise 43,2% olduğunu ortaya çıkarmışlardır (Akt: Abalı 2006). Guo ve ark (2005) tarafından Çin aileleri üzerinde yapılan çalışmada kadınların evlilik ilişkilerini 38,7% oranında kötü olarak değerlendirdiği, eşlerine karşı nefret duygusu içinde oldukları (25,7%) belirlenmiştir.

Evlilik uyumu ve cinsellik üzerine yapılan en büyük çalışmaların başında Kinsey tarafından yapılan çalışma gelir. Kinsey'in 5.940 kadın arasında yaptığı çalışmasına göre evli kadınların 99%'u gençlik yıllarında kocaları ile ileri yaşlara oranla daha sık cinsel ilişkide bulunmuşlardır. Yaşın ilerlemesi ile bu oran 20%'ye kadar düşmüştür. Bu çalışmada kadınların evlenme yaşları ile orgazma ulaşmaları arasında yakın bir ilişkinin olduğu vurgulanmaktadır. Cinsel ilişkide en az orgazm olanlar 20 yaşından önce evlenenlerdir. Bu gruptaki kadınların %34'ü evliliğinin ilk yılında orgazm olmamışlardır. Buna karşılık 21-30 yaş arasında evlenen kadınlarda orgazm olmayanların oranı 22, 30 yaşından sonra evlenenlerde ise bu oran 17%'ye düşmektedir.(Akt: Abalı 2006). Huston ve ark. (1991) tarafından yapılan çalışmada eşlerin cinsel ilişkilerindeki memnuniyetin, evlilik uyumunu önemli ölçüde etkilediğini, evliliklerinden memnun olmayan kadınların orgazm olma oranının 35%, vajinal kurulum yaşama oranının 68,1% ve cinselliklerinde ağrı yaşama oranının ise 30,1% olduğunu ortaya çıkarmıştır. Evlilik uyumu, işlevleri dolayısıyla evlilik ilişkisinin sürdürülmesini sağlayan en önemli etkenlerden biridir. Evlilikte uyum ve evliliği olumlu değerlendirme, fiziksel sağlığı da olumlu yönde etkilemektedir. İnsanlar evliliklerindeki sorunları hayatlarındaki diğer sorunların da nedeni olarak görmektedirler. Geleneksel değerlerin sorgulandığı günümüzde, evlilik yaşantısında ne gibi değişiklikler olduğu yönündeki merakın da evlilik uyumunun araştırılmasında rol oynadığı düşünülebilir. Yapılan bir çok çalışmada, boşanmaların genellikle evliliğin ilk yıllarında ve çocuğu olmayan çiftlerde görülmesi bize çocuğun evliliğin devamında etkili bir faktör olduğunu göstermektedir. (Houseknecht&Macke, 1981; Kitamura et al 1998; Spainer et al, 1995).

Çalışma grubundaki kadınların evliliği genel anlamda nasıl değerlendirdiği ile evlilik süresi ilişkisi incelendiğinde, evliliklerini "iyi" şeklinde değerlendirmelerinde azalma belirlenmiştir. Evlilik sürelerinin evliliklerindeki sorunlar karşısındaki tutumlarına göre dağılımına baktığımızda; evlilik süresi ilerledikçe sorunlar karşısındaki tutumları arasında konuşarak tartışmanın azaldığı, şiddet ve kavganın arttığı ve kadınların % 50'sinin sorunlar karşısındaki tutumunun genellikle "sessiz kalma" olduğu görülmüştür. Arslan ve ark. (2000) tarafından yapılan çalışmada da

benzer bulgular elde edilmiş, kadınların eğitim düzeylerinin ve evlilik sürelerinin evlilikteki sorunlar karşısındaki tutumlarını etkilediği; eğitim düzeyi ve evlilik süresi arttıkça sorunlarını konuşarak çözümlenmelerinin de arttığı belirlenmiştir.

DİE (2004) verilerinde kadınların evlenme yaşı 20-24, erkeklerin evlenme yaşı 25-29 olarak bildirilmiştir. Bulut (1991) çalışmasında kadınların evlenme yaşlarının 65% oranında 19-25, eşlerinin evlenme yaşlarının ise 23-27 (54%) yaş grubunda olduğunu belirlemiştir. (Akt: Abalı 2006).

SONUÇ

Kadınların evlilik uyumu ve sosyo-demografik özelliklerinin evlilik uyumunu etkileme düzeyinin araştırıldığı bu çalışmada, kadınların olumlu iş yaşantılarının ev yaşantılarını etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Olumsuz iş yaşantılarının ev yaşantılarını “biraz” etkilediği ve olumlu iş yaşantılarının ise eve yansıma oranının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Kadınların evdeki olumsuzlukları işlerine yansıtılmaya çalıştıkları belirlenmiştir. Kadınların evlilik uyumlarıyla yaşları arasında anlamlı düzeyde farklılık vardır. 41 ve üzeri yaş grubundaki kadınların evlilik uyumlarının, 21-30 yaşlarındaki kadınların evlilik uyumlarından daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Kadınların çocuk sayılarına göre evlilik uyumları arasında anlamlı farklılık olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Aile tipi çekirdek aile ya da geniş aile olma durumuna göre annelerin evlilik uyumları arasında anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Çalışma grubundakilerin evlilik ilişkilerini incelediğimizde 36,8%’i evliliğini genel anlamda “iyi” olarak değerlendirmektedir. Kadınların 33,9%’u sorunlar karşısında “sessiz kalma” tutumunu sergilemektedir. 49,5%’i hiçbir zaman fiziksel şiddet görmediğini, 61,1%’i ise ara sıra duygusal şiddet yaşadığını belirtmiştir. Kadınların 69,9%’u ara sıra evlilikte gerginlik yaşadığını belirtmiştir. Cinsel yaşamlarını genel olarak değerlendirmeleri istendiğinde kadınların 45,6%’i cinsel yaşamlarını çok iyi olarak değerlendirmiştir. Çalışma grubunun 45,6%’i evliliğini monoton olarak değerlendirmektedir.

Çalışma grubundaki kadınların evliliği genel anlamda nasıl değerlendirdiği ile evlilik süresi ilişkisi incelendiğinde, evliliklerini “iyi” şeklinde değerlendirmelerinde azalma belirlenmiştir. Evlilik sürelerinin evliliklerindeki sorunlar karşısındaki tutumlarına göre dağılımına baktığımızda; evlilik süresi ilerledikçe sorunlar karşısındaki tutumları arasında konuşarak tartışmanın azaldığı, şiddet ve kavgaın arttığı ve kadınların 50%’inin sorunlar karşısındaki tutumunun genellikle “sessiz kalma” olduğu görülmüştür.

Çalışma grubunda yer alan kadınların evlilik süresi ile evliliklerini değerlendirmeleri, cinsel yaşamlarını değerlendirmeleri ve eşine karşı duyguları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olduğu ($p < 0,05$), ancak sorunlar karşısında sergilenen tutum ile evlilikte gerginlik yaşanma durumu arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığı saptanmıştır ($p > 0,05$).

Elde edilen sonuçlar doğrultusunda sosyal bilimciler ve sağlık profesyonelleri başta olmak üzere tüm kurumların multidisipliner şekilde hareket etmesi, evlilik uyumu ile ilgili yapılan araştırmaların Türkiye genelinde yapılmasının sağlanması gerekir. Ülkemizde eşler arasındaki uyumu değerlendiren, geçerlik ve güvenilirliği yapılmış ölçekler olmasına rağmen bu konuda kültürümüze özgü ölçeklerin geliştirilerek değerlendirilmesi gerekmektedir. Aynı zamanda eşler arasındaki uyuma ilişkin çalışmalar incelenirken, uyum, doyum, çatışma gibi kavramların tanımları ölçekler bağlamında değiştiği için bu kavramların doğru değerlendirilmesi önemlidir.

KAYNAKÇA

Abalı, S. (2006). *Boşanmak için başvuran kadınların evlilikteki cinsel yaşamlarını boşanma nedeni olarak görme durumları*. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.

Anderson, S.A., Russel W.R., Schumm, J. (1983). Perceived marital quality and family life-cycle categories: a further analysis. *Journal of Marriage and the Family*. 45(2):127-139.

Arslan, H., Engin, F., Ekşi, Z., Can, Ö. (2000). Evlilik öncesi çiftlerin üreme sağlığına yönelik eğitim ve danışmanlık gereksinimlerinin belirlenmesi, Antalya I. Uluslararası VIII. Ulusal Hemşirelik Kongresi Kongre Kitabı, s:94-102.

Barling, J. (1994). Effects of husbands. work experiences on wives' marital satisfaction. *The Journal of Social Psychology*, 124: 219-225..

Bradbury, T.N., Fincham, F.D. (1990). Attributions in marriage: review and critique. *Psychological Bultein*. 107(1):3-33.

Bradbury, T.N., Fincham, F.D., Beach, S.H. (2002). Research on the nature and determinants of marital satisfaction: adecade in review. *Journal of Marriage and the Family*. 2:964-980.

Broderick, J.E., O'Leary, K.D. (1986). Contributions of affect, attitudes and behavior to marital satisfaction. *Journal of Consulting and Clinical Phychology*. 54(4):514-517.

Bulut, İ. (1991). Türkiye'de Erken Evlenme, Türk Aile Ansiklopedisi 2. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, Ankara.

Collins, R.S., Coltrone, S. (1991). Sociology of marriage and the family: gender, love and property, 3. Baskı, Chicago.

Cooper, K., Chassin, L., Zeiss, A. (1995). The relation of sex role, self concept and sex role attitudes to the marital satisfaction and personal adjustment of dual worker couples with preschool children. *Sex Roles*, 12(1/2): 227-241.

Çelik, C.K. (2006). *Eğitim yöneticilerinin mesleki tükenmişlikleri ile evlilik doyumları arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı. Tokat.
Çelik, M. (2006). *Evlilik doyum ölçeği geliştirme çalışması*, Çukurova Üniversitesi Doktora Tezi, Adana.

Doğan, E. (1998). *Evlilerde yalnızlık, depresyon, benlik saygısı ve denetim odağı inancı*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Psikoloji Anabilim Dalı, Ankara.

Fışlıoğlu, H. (1992). Lisans üstü öğrencilerin evlilik uyumu. *Psikoloji Dergisi*, 7:16-23.

Grych, J.H., Seid, M., Fincham, F.D. (1992). Assessing marital conflict from the child's perspective: the children's perception of interparental conflict scale. *Child Development*, 63, 558-572.

Guo, B., Huang, J. (2005). Marital and sexual satisfaction in chinese families; exploring the moderating effects. *Journal of Sex Marital Ther.*,Jan-Feb;31(1):21-9.

Halford, WK., Kelly, A, Markman, H. L. (1997). The concept of a healthy marriage. *Clinical Handbook of Marriage and Couple Intervention*.

Houseknecht, S.K., Macke, A.S. (1991). Combining marriage and career: the marital adjustment of professional women. *Journal of Marriage and the Family*, 43: 651-661.

Huston, L., Vangelesti, A.L. (1991). Socioemotional behavior and satisfaction in marital relationships: A longitudinal study. *Journal of Personality and Social Psychology*, s:721-733.

İçli, T. (2001). Ailede kadına karşı şiddet ve diğerleri, Ankara. KSSGM Yayınları.

Kaner, S. (2010). Psychometric properties of revised parental social support scale. *Education and Science*. 35(157):15–29.

Kışlak, Ş. (1996). *Cinsiyet, evlilik uyumu, depresyon ile nedensel ve sorumluluk yüklemeleri arasındaki ilişkiler*. Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.

Kışlak, Ş. (2002). Empati ve demografik değişkenlerin evlilik uyumu ile ilişkisi. *Aile ve Toplum Dergisi*. (2):18-26.

Kitamura, T., Aoki, M., Fujino, M., Ura, C., Watanabe, K., Fujihara, S. (1998). Sex differences in marital and social- adjustment. *Social Psychol* 2:26-138.

Lye, D.N., Biblarz, T. J. (1993). The effects of attitudes to ward family life and gender roles on marital satisfaction. *Journal of Family Issues*, 14(2): 157-188.

Lueptow, L.B., Guss, M., Hyden, C. (1999). Sex role ideology, marital status and hapiness. *Journal of Family Issues*, 10(3): 383-400.

Nathawat, S., Mathur, A. (1993). Marital adjustment and subjective well being in Indian educated housewive sandworking women. *Journal of Psychology*. 127(3):353-358.

O'Grady, K.E., Tucker, N.W. (1990). Effects of physical attractiveness, intelligence, age of marriage and cohabitation on the perception of marital satisfaction. *The Journal of Social Phychology*. 13(2): 473-490.

Okanlı, A., Tortumluoğlu, G., Kırpınar, İ. (2003). Gebe kadınların ailelerinden algıladıkları sosyal destek ile problem çözme becerileri arasındaki ilişki. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*. 4(2):98-105.

Saxton, L. (1982). *Marriage. the nature of marriage, the individual, marriage, and the family*. (5.Edith). California, Wadsworth Publishing Company Belmont, A Division of Wadswort, Inc. 216-224.

Spainer, G.B., Lewis, R.A., Cole, C.L. (1995). Marital adjustment over the family life cycle: the issue of curvilinearity. *Journal of Marriage and the Family*. 37:263-275.

Tor, H. (1993). Boşanma ve boşanmış kadınların psiko-sosyal, ekonomik durumları üzerine bir araştırma. Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Turan, M. (1997). *Erzurum'daki evli çiftlerin evlilik ilişkilerinin değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Erzurum.

Tutarel Kışlak, S. (1997). Evlilik uyumu ile nedensellik ve sorumluluk yüklemeleri arasındaki ilişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*. 12(40):55-64.

Tynes, S.R. (1990). Educational heterogamy and marital satisfaction between spouses. *Social Science Research*, 19: 153-174.

Yıldırım, N. (2004). Türkiye'de boşanma ve sebepleri, BİLİG-Kış. 59-81.